

Силабус курсу ПРОФІЛАКТИКА ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРЯННЯ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА

Освітньо-професійна програма:
«Соціальна Педагогіка»
Галузь знань: 01 – Освіта/Педагогіка
Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки
Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень
Кількість кредитів:4.
Дні занять: згідно розкладу
Консультації: середа 14.00-16.00, ауд. 230
Рік навчання: 2. Семестр: 3.
Мова викладання: українська
Форма навчання: денна/заочна

Викладач курсу	доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної роботи, спеціальної освіти і менеджменту соціокультурної роботи Парфанович Іванна Іванівна
Сторінка викладача	http://tnpu.edu.ua/faculty/psychped/parfanovich-vanna-van-vna.php?clear_cache=Y
Контактний телефон	+380963432565
E-mail	parfanoviochi@ukr.net
Формат дисципліни	обов'язкова
Обсяг дисципліни	кредити ЄКТС – 4 (120 год.)

Опис дисципліни

Дисципліна «Профілактика професійного вигорання соціального педагога» спрямована на ознайомлення магістрантів з новими дослідженнями в руслі проблеми професійного вигорання в Україні та закордоном і формування професійних компетентностей.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у магістрантів формуються **компетентності:**

- ЗК 1. Уміння спілкуватися усно та в письмовій формі державною мовою. Володіння базовими навичками комунікації іноземною мовою. Здатність здійснювати ділову комунікацію з метою отримання інформації, необхідної для вирішення завдань діяльності. Здатність шукати, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел.
- ЗК 2. Здатність усвідомлювати потребу у професійному саморозвитку; вдосконалювати наявні професійні уміння та навички відповідно до вимог професійного середовища та розвивати нові професійно-значущі якості; адекватно оцінювати позитивні зміни у професійній діяльності та оволодіння новими знаннями та методами професійної діяльності на основі використання сучасних інформаційних технологій. Готовність до ведення дистанційної освітньої та консультативної діяльності, використання комп'ютерних і мультимедійних технологій у викладацькій діяльності.
- ЗК 3. Здатність до прогнозування стратегії професійної діяльності; застосовувати знання та розуміння основних концепцій, теорій та фактів для прогнозування стратегії професійної діяльності, дотримання етичних стандартів у соціально-педагогічній діяльності; визначати шляхи вирішення моральних проблем та приймати адекватне професійне рішення в етичних питаннях; постійно працювати над власними цінностями, поглядами.
- ЗК 7. Здатність чітко ставити завдання, формулювати ідею, давати можливість іншим брати на себе відповідальність за свої дії та колектив, формувати готовність до змін та їх введення; передбачати зміни, тенденції та швидко реагувати на них; креативно мислити, генерувати нові ідеї, виявляти проактивність та стратегічне мислення.
- ЗК 10. Здатність планувати та реалізовувати програму професійного саморозвитку; усвідомлювати потребу у професійному саморозвитку; вдосконалювати наявні професійні уміння та навички відповідно до вимог професійного середовища та розвивати нові професійно-значущі якості;

визначати рівень особистісного і професійного розвитку адекватно оцінювати позитивні зміни у професійній діяльності.

- ФК 7. Уміння моделювати, планувати та здійснювати просвітницькі та профілактичні програми спрямовані на вирішення актуальних проблем соціально-педагогічної діяльності; розробляти та впроваджувати стратегію і тактику реалізації довгострокових, середньострокових і короткострокових просвітницьких та профілактичних програм; оформлювати документацію за результатами реалізації програм, презентувати результати.
- ФК 11. Здатність самостійно діагностувати й диференціювати фази синдрому вигорання педагогічних педагогів, соціальних працівників, надавати індивідуальні консультації; володіти окремими техніками релаксації; самостійно застосовувати діагностичний інструментарій; природно долати стрес, самовідновлюватися.
- ФК16 Посередництво між клієнтами та структурами, що надають послуги, з метою максимізації соціально-педагогічних ресурсів відповідно до потреб та інтересів споживачів послуг.
- ФК 17 Готовність до врахування специфіки національнокультурного простору та характеру життєдіяльності різних національних, статевих та соціально-класових груп як об'єктів соціально-проектної діяльності закладів соціальнопедагогічної сфери.

Структура курсу

Години (лек./сем.)	Тема	Результати навчання	Завдання
2/2	1. Сутність і специфіка вигорання соціального педагога.	Знати можливості й ризики у роботі соціального педагога, зміст соціально-педагогічної діяльності залежно від функціонального призначення соціальної структури, психолого- педагогічні, особистісно-індивідуальні, статеві, вікові фактори впливу на ефективність у професійній діяльності. Уміти характеризувати сутність професійного вигорання як процесу і наслідку, детермінацію професійного вигорання у соціальній сфері сучасної держави. Вміти обґрунтувати ризики у виникненні професійного вигорання, такі як: відсутність навиків правильної організації робочого і вільного часу; здатність прогностично визначити можливі небезпеки; несумісність партнерів та/чи колег по роботі.	Презентації, питання, вправи, тести

2/2	2. Взаємозумовленість змісту методів і форм роботи та професійного вигоряння соціального педагога.	Розуміти методи і форми соціально-педагогічної діяльності, технології соціально-педагогічної діяльності у єдності компонентів соціально-організаційного і психолого-педагогічного характеру, вимоги до соціально-педагогічної діяльності. Мати уявлення про регламентацію, технологічність й творчість у роботі соціального педагога. Дати трактування професійного вигоряння як психоемоційного фактору діяльності, а також акцентуацій характеру, мотивації діяльності, відповідальності як визначальних чинників ставлення до роботи. Уміти визначити можливі етапи, сфери виникнення професійного вигоряння в діяльності соціального педагога, готовність до здійснення професійних обов'язків з дотриманням	Презентації, питання, вправи, тести
		принципів режиму праці й відпочинку, поєднання різних видів діяльності, етичних норм комунікації з колегами, батьками, дітьми, адміністрацією.	
2/2	3. Суспільні можливості ресурси з питань захисту й охорони працівників соціальної сфери.	Знати систему соціальних закладів, установ, організацій державного і недержавного секторів та «третього сектору». Розуміти місце соціально-педагогічної діяльності в структурі соціальної сфери держави. Володіти уявленнями щодо контролю і регулятивних механізмів у соціально-педагогічній діяльності. Аналізувати гарантії захисту соціального педагога з боку органів державної виконавчої влади і місцевого самоврядування, територіальних громад. Уміти визначити індивідуальну готовність й ставлення до професійної діяльності, зовнішні та внутрішні фактори впливу на ставлення до роботи, їх узгодженість й взаємозумовленість. Володіти методами стимулювання, заохочення, покарання, оцінки діяльності соціального педагога з боку суспільства, адміністрації, підлеглих, оточення.	Презентації, питання, вправи, тести

2/2	4. Інноваційні підходи і менеджмент як шляхи модернізації змісту й охорони соціально-педагогічної діяльності.	Уміти зробити порівняльний аналіз вітчизняного й зарубіжного підходів до соціальної, соціально-педагогічної діяльності, визначати позитиви й недоліки в організації роботи фахівця соціальної сфери у державах різного рівня розвитку. Володіти знаннями щодо соціальних гарантій діяльності соціального педагога у провідних державах світу, можливостей підтримки соціально-педагогічної діяльності в державі та рівнів упровадження інноваційних підходів. Аналізувати основні новітні шляхи у підходах до соціально-педагогічного фаху. Вміти здійснювати менеджмент як складову соціально-педагогічної діяльності, вдосконалювати його як запоруку профілактики професійного вигорання соціального педагога.	Презентації, питання, вправи, тести
2/2	5. Профілактика професійного вигорання соціального педагога як предмет теоретичного	Володіти знаннями щодо теоретичного пояснення суті професійного вигорання, обґрунтування необхідності й можливостей запобігання, подолання ризиків соціально-педагогічної діяльності. Знати нормативні	Презентації, питання, вправи, тести
	дослідження та практики соціальної сфери.	визначення професійного вигорання у працях науковців, методистів, практиків. Розуміти профілактику професійного вигорання як усунення деформацій у структурі діяльності й психоемоційній сферах соціального педагога, єдність теоретичного й практичного підходів до пояснення професійного вигорання. Вміти застосувати базові положення соціально-педагогічної діяльності як практичної сфери й сфери надання соціальних послуг. Мати уявлення про можливості реабілітації фахівця соціальної сфери.	

2/2	6. Диференціація підходу до профілактики професійного вигоряння фахівців соціальної сфери відповідно до специфіки закладу, установи, організації.	Аналізувати структури соціальної сфери, їх диференціацію за змістом діяльності, зокрема органи державної виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, соціальні служби, громадські релігійні, благодійні організації, фізичні особи. Знати нормативні документи діяльності соціальних структур: статuti, положення, інструкції, а також органи контролю та їх призначення. Розуміти вплив соціального-організаційного фактору на професійне вигоряння. Обґрунтувати соціально-педагогічну діяльність у закладах, установах, організаціях, специфіку соціально-педагогічної діяльності в загальноосвітньому закладі. Вміти трактувати професійне вигоряння як суб'єтно-об'єктний феномен.	Презентації, питання, вправи, тести
2/1	7. Організація праці соціального педагога як важлива умова профілактики професійного вигоряння.	Знати психолого-педагогічні передумови організації праці соціального педагога, нормативно- правове забезпечення соціально- педагогічної діяльності як фактор запобігання психічної депривації працівників. Володіти уявленнями про режим роботи фахівця соціальної сфери та можливості регуляції професійним навантаженням. Розуміти, що таке фіксація діяльності соціального педагога, враховувати непередбачувані ризики й шляхи їх попередження та подолання.	Презентації, питання, вправи, тести
2/1	8. Форми запобігання професійного вигоряння у	Уміти характеризувати професійну придатність до соціально-педагогічної діяльності та здатність використовувати	Презентації, питання, вправи,

	соціально-педагогічній діяльності.	суспільні можливості й ресурси для вирішення поточних проблем. Знати специфіку планування роботи соціального педагога та позапланові й додаткові навантаження. Мати уявлення про диференційований підхід до розподілу обов'язків адміністрації, інших посадовців та соціального педагога. Аналізувати розподіл обов'язків соціального педагога і практичного психолога у межах діяльності соціально-психологічної служби навчального закладу. Уміти трактувати функцію менеджменту в соціально-педагогічній діяльності та позитиви й недоліки становища у колективі соціального педагога. Розуміти специфіку організація дозвіллевої сфери соціального педагога. Володіти вміннями налагоджувати суспільні зв'язки як необхідна умова комунікації, взаємообміну інформації.	тести
2/1	9. Шляхи гармонізації психоемоційного стану соціального педагога у традиційних і новітніх підходах.	Обґрунтовувати психолого-педагогічний підхід до пояснення і профілактики професійного вигорання соціального педагога. Знати традиційні наукові погляди щодо педагогічної діяльності, класиків педагогіки та зміст соціально-педагогічної діяльності, практики реабілітації та оздоровлення педагогів, фахівців соціальної сфери. Розуміти єдність наукового, методичного, практичного рівнів у профілактиці професійного вигорання, сутність розвантажувальних практик. Релаксаційні тренінгові програми для соціальних педагогів.	Презентації, питання, вправи, тести,
2/1	10. Етичний компонент соціально-педагогічної діяльності як умова запобігання ризикам професійного вигорання.	Знати етичний кодекс фахівця соціальної сфери та здійснювати його адаптація до соціально-педагогічної діяльності, а також правила, прийоми, не передбачені формальним рівнем роботи. Мати уявлення про межі допустимих інновацій у роботі фахівців соціальної сфери. Характеризувати професійну готовність і професійну дискваліфікацію. Вміти аналізувати контрольну функція правоохоронних органів з питань педагогічної етики, моральні санкції щодо порушення етики роботи. Вміти здійснювати моральний, правовий, релігійний регулятивні	Презентації, питання, вправи, тести

		механізми щодо питань професійного вигорання у соціально-педагогічній діяльності.	
--	--	---	--

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує досягнення здобувачами вищої освіти таких **результатів навчання**

ПРН 7.	Володіти соціально-педагогічними формами та методами роботи, забезпечувати їх варіативність, структурність, послідовність та інтеграцію; розробляти та адаптувати відповідно до мети, особливостей об'єктів соціально-педагогічної діяльності і реальної ситуації, технології, методи та прийоми реалізації завдань соціально-педагогічної діяльності.
ПРН 8.	Визначати причини виникнення конфлікту, альтернативного врегулювання конфлікту виступаючи у якості медіатора та фасилітатора.
ПРН 12.	Здійснювати та організовувати корекційно-розвивальний процес: надання реабілітаційних послуг в центрах, комплексах, службах із відновлення психологічного, морального, емоційного стану та здоров'я клієнтів.
ПРН 14.	Демонструвати відповідальне ставлення до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.
ПРН 15.	Розробляти та реалізовувати індивідуальні та групові програми соціально-педагогічної корекції та програми індивідуальної та групової реабілітації, вміти діагностувати можливі відхилення у поведінці клієнтів.
ПРН 18.	Самостійно обирати необхідні технології соціально-педагогічної роботи як систему прийомів і засобів соціально-педагогічного впливу, прогнозувати умови, що забезпечуватимуть оптимальний розвиток особистості.
ПРН 23.	Відповідально працювати в умовах загальних соціальних та професійних ризиків.

Рекомендовані джерела

Основні:

1. Винославська О. В. Людські стосунки: Зошит для практичних занять для студентів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання. К. : ІВЦ «Політехніка». 2001. 39 с.
2. Зайчикова Т. В. Діагностика та профілактика синдрому «професійного вигорання» у вчителів : Методичні рекомендації. К. Рівне. 2003. 24 с.
3. Карамушка Л. М. Особливості вияву синдрому «професійного вигорання» у вчителів. *Освіта і управління*. Т.6, Число 3. 2003. С. 57–66.
4. Картрайт С. Стресс на рабочем месте / Пер. с англ. Х. : Изд-во Гуманитарный Центр. 2004. 236 с.
5. Кулик С. М. Психологічні проблеми професійної адаптації вчителів. *Актуальні проблеми психології. Том 1.: Соціальна психологія. Психологія управління. Організаційна психологія* / За ред. Максименка С. Д., Карамушки Л. М. К. : Інститут психології ім. Г. С. Костюка АПН України. Частина 2. 2001. С. 201–204.
6. Методи та технології роботи соціального педагога / Авт.-укладачі: С. П. Архипова, Г. Я. Майборода : навч. посіб. К. : Слово, 2011. 496 с.
7. Синдром професійного вигорання та професійна кар'єра працівників освітніх організацій: гендерні аспекти / За наук. ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки, Т. В. Зайчикової. К. : Міленіум, 2006. 368 с.
8. Татенко В. О. Проблема актуалізації суб'єктних можливостей людини: психореабілітаційний аспект. *Актуальні проблеми психології: Наукові записки Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України* / За ред С. Д. Максименка. Вип. 19. К. 1999. С. 231–239.
9. Чернобровкин В. М. Методика диагностики фрустрационных реакций педагогов. *Практична психологія та соціальна робота*. 2001. №1(28). С. 5–20.
10. Дослідження синдрому «професійного вигорання» у вчителів / Л. М. Карамушка, Т. В. Зайчикова, О. С. Ковальчук, Г. Л. Федосова, О. Ф. Філатова, О. А Філь. К. : Міленіум. 2004. 24 с.
11. Калошин В. Ф. Як долати стрес у педагогічній діяльності. *Практична психологія та соціальна робота*. 2004. № 9. С. 60–66.
12. Синдром «професійного вигорання» та професійна кар'єра працівників освітніх організацій : гендерні аспекти. / за ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки, Т. В. Зайчикової. К., 2006. 365 с.

13. Стрессменеджмент – эффективная антистрессовая программа для всех : валеологический практикум. *Практична психологія та соціальна робота*. 2005. № 1. С. 60–66; № 2. С. 28–41.

14. Maslach C. The measurement of experienced burnout. *Journal of Occupational Behaviour*. 1981. No 2. P. 99–113.

Додаткові:

1. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія: Посібник. К. : Академвидав. 2003. 448 с.

2. Тренінг педагогічного спілкування: Методичні поради для практичних психологів / Укладач А. М. Гірник. К. : КВПІ. 1995. 36 с.

3. Булатевич Н.М. Синдром емоційного вигорання вчителя : автореф. дис канд. психол. наук: спец. 19.00.04 «Медична психологія». К., 2004. 19 с.

4. Емоційне вигорання : упоряд. В. Дудяк. К. : Главник, 2007. 127 с.

5. Кирхлер Э. Мотивация в организациях. Психология труда и организационная психология. Х.: Гуманитарный центр. 2004. 168 с.

6. Курлянд З. Н. Педагогические способности и профессиональная устойчивость. Одесса, 1992. 122 с.

7. Maslach C. Prevention of burnout: New perspectives. *Applied and preventive Psychology*. 1998. Vol. 7. P. 63–74.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Опитування під час заняття	5
Змістовий модуль 1 (сутнісний зміст професійного вигорання соціального педагога у теорії та практиці функціонування соціальної сфери суспільства) – усне і письмове опитування, презентації, задачі, вправи, тести	30
Змістовий модуль 2 – (регулятивні механізми профілактики професійного вигорання соціального педагога) – усне і письмове опитування, презентації, задачі, вправи, тести	30
Індивідуальне навчально-дослідне завдання	20
Залік – тести, завдання	20

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
90 – 100	A	відмінно
85-89	B	добре
75-84	C	
64-74	D	задовільно
60-64	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика оцінювання

● **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

● **Політика щодо академічної доброчесності:** усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзамену заборонені.

● **Політика щодо відвідування:** відвідування занять є обов'язковим компонентом навчання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із деканатом.